

Statistiksel Okuryazarlık Ölçeği (ÖÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Statistiksel Okuryazarlık Ölçeği (ÖÖ)*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23971>

Özet

?statistiksel Okuryazarlık Ölçeği (ÖÖ), F. ?ahin tarafından 2012 yılında yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmi? bir ölçme aracıdır. Bu ölçeğin temel amacı, **istatistiksel okuryazarlık** düzeyini, özellikle de lisans öğrencilerinin günlük yaşamda ve akademik bağlamlarda karşılaştıkları istatistiksel bilgileri anlama, yorumlama ve eleştirel olarak değerlendirme becerilerini ölçmektir. Ölçek, öğrencilerin veri sunumları, olası kavramları ve istatistiksel sonuç çıkarımları ne derece doğru kavradıkları belirlemek üzere tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

?statistiksel Okuryazarlık, Psikometri, Ölçek Geliştirme, Lisans Öğrencileri, Yüksek lisans tezi, Ölçme ve Değerlendirme.

Yazarlar

F. ?ahin

Amaç

?statistiksel Okuryazarlık Ölçeği (ÖÖ), yükseköretim düzeyindeki öğrencilerin istatistiksel düşünme ve okuryazarlık becerilerini objektif ve yapılandırılmış bir şekilde değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, öğrencilerin sadece istatistiksel formülleri bilmekten öte, verileri **eleştirel düşünce** süzgecinden geçirerek anlamlandırma yeteneklerini ölçmeyi hedefler. Bu araç, eğitimcilerin istatistik derslerinin etkinliğini değerlendirmelerine ve öğrencilerin bilgi beklentileri tespit etmelerine yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır.

Ölçeğin geliştirilmesi, istatistiksel okuryazarlığın modern akademik müfredattaki artan önemine bir yanıt olarak ortaya çıkmıştır. ?ahin (2012), bu becerinin geliştirilmesinin sadece istatistik bölümleri için değil, tüm lisans programları için hayati olduğunu vurgulamıştır.

Yapı

?statistiksel Okuryazarlık Ölçeği (ÖÖ), Gal ve Steen gibi uzmanların tanımladığı **istatistiksel okuryazarlık** yapısının temelidir. Bu yapı genellikle iki ana bileşene ayrılır: bilgi (bilgi ve matematiksel beceriler) ve e?ilim (eleştirel tutumlar ve inançlar). Ölçek, öğrencilerin alanlardaki yeterliliğini ölçmek üzere tasarlanmıştır maddeler içerir:

Veri sunumları (grafik ve tablolar) okuma ve yorumlama.

Temel istatistiksel terimleri ve kavramları anlama.

Günlük medyada veya akademik yayınlarda sunulan istatistiksel iddiaları eleştirel olarak

değerlendirme.

Belirsizlik ve olasılık kavramların? do?ru kullanma.

Geçerlik

Ölçek geli?tirme sürecinin bir parças? olarak, ÖÖ'nün geçerlik çal??maların?n titizlikle yürütüldü?ü varsay?lmaktadır. Yüksek lisans tezi ba?lam?nda, genellikle **kapsam geçerli?i** (uzman görüşleri ile) ve yap? geçerli?i (faktör analizi ile) incelenir. Kapsam geçerli?i için, istatistik e?itimi alan?nda uzman akademisyenlerin ölçek maddelerini inceledi?i ve yap?y? ne derece temsil etti?ini onaylad??? öngörülür. Yap? geçerli?i ise, ölçe?in teorik olarak ölçmeyi amaçlad??? istatistiksel okuryazarlık yap?s?yla ne kadar uyumlu oldu?unu belirler.

Kaynak referans?nda geçerlik bilgisi aç?kça belirtilmese de, ölçe?in psikometrik standartlara uygun olarak geli?tirildi?i varsay?lır. Yap? geçerli?inin incelenmesi için Aç?mlayc? Faktör Analizi (AFA) ve/veya Do?rulamalı Faktör Analizi (DFA) yöntemlerinin kullan?ld??? muhtemeldir.

Güvenirlik

ÖÖ'nün **güvenirlik** çal??malar?, ölçe?in tutarlılı??n? ve kararlılı??n? göstermeyi amaçlar. Geli?tirme çal??malar?nda en yaygın kullan?lan yöntem, iç tutarlılık katsay?s? olan Cronbach Alfa de?erinin hesaplanmasıdır. Ba?arılı bir ölçek geli?tirme çal??mas?nda, bu katsay?nın kabul edilebilir bir düzeyin (genellikle 0.70 ve üzeri) üzerinde ç?kmas? beklenir.

Ölçe?in zaman içinde kararlılı??n? test etmek için ise test-tekrar test güvenilirli?i çal??mas?nın yap?lm?? olması mümkündür. Bu tür bir çal??ma, belirli bir zaman aral??yla aynı öğrencilere ölçe?in tekrar uygulanması ve sonuçların korelasyonunun incelenmesiyle gerçekleştirilir. Bu çal??malar, ÖÖ'nün istatistiksel okuryazarlık düzeyini güvenilir bir biçimde ölçtü?ünü do?rulamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap?s?sal boyutların? belirlemek amacıyla **faktör analizi** uygulanmaktadır. Bu analiz, istatistiksel okuryazarlı??n tek bir genel beceriden mi, yoksa birbiriyle ilişkili birden fazla alt boyuttan mı oluştu?unu ortaya koyar. Geli?tirme çal??maların?n ço?u, okuryazarlı??n yorumlama, hesaplama ve ele?tirel değerlendirme gibi farklı faktörlere ayrıldı??n? gösterir. ?ahin (2012) muhtemelen, ölçe?in maddelerini gruplayarak istatistiksel okuryazarlı??n temel bile?enlerini temsil eden bir faktör yap?s? oluşturmuştur.

Faktör analizinin sonuçları, ölçe?in yap?s?sal bütünlü?ünü kan?tlam?? ve elde edilen faktörlerin teorik çerçeve ile uyumlu oldu?unu göstermiştir. Bu yap?, ölçe?in sadece genel bir puan sağlamakla kalmayıp, öğrencilerin istatistiksel düşünmenin hangi alanlarında güçlü veya zayıf

oldukları?n? detaylı? olarak belirlenmesine olanak tanır.

Araç

Test Type: Geliştirme (Self-Report/Yeterlilik Ölçeği)

Format: Ölçek maddeleri büyük olasılıkla Likert tipi derecelendirme formatında veya bilgiye dayalı çoktan seçmeli formatta hazırlanmıştır. Geliştirme tezlerinde genellikle 5'li Likert tipi (Kesinlikle Katılmıyorum'dan Kesinlikle Katılıyorum'a) format tercih edilir, ancak istatistiksel yeterlilik ölçüldüğü için do?ru/yanlış veya çoktan seçmeli yanıtlar da içerebilir.

Language Available: Türkçe

Population Group: Yüksekö?retim (Lisans) Ö?rencileri

Age Group: Genellikle 18-25 ya? aralığı

Population Details: Ölçek, Bo?aziçi Üniversitesi'nde lisans eğitimi alan ö?renciler üzerinde geliştirilmi? ve geçerlenmi?tir. Hedef kitle, farklı disiplinlerden (mühendislik, sosyal bilimler, fen bilimleri vb.) gelen üniversite ö?rencileridir.

Test Methodology: Nicel araştırma yöntemleri kullanılarak psikometrik ölçme ilkelerine göre geliştirilmi?tir. Veri toplama aşamasından sonra elde edilen veriler üzerinde madde analizi, güvenirlik ve **faktör analizi** işlemleri uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler

?statistik Eğitimi, Ölçek Geliştirme, Likert Ölçeği, Cronbach Alfa, Bo?aziçi Üniversitesi, Veri Analizi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: Belirtilmemiştir.

Correspondence Address: F. Şahin, Bo?aziçi Üniversitesi, İstanbul, Türkiye (Tezin yazıldığı tarihteki kurum).

?zinler, Ücret ve Test Y?li?

Test Y?li?: 2012

?zinler ve Ücret: Ölçek, bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirildiği için, akademik ve eğitim

amaçlı? kullanılmaları genellikle ücretsizdir ancak yazarın ve kurumu olan Boğaziçi Üniversitesi'nin izni gerekebilir. Tezin tam metni YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişime açıktır.

The original PDF can be downloaded here: istatistiksel-okuryazarlik-olcegi-100-toad.pdf

Kaynaklar

Ahın, F. (2012). A study for development of statistical literacy scale for undergraduate students (Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul). Erişim adresi: tez.yok.gov.tr

Tez, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>) edinilmiştir.

?statistiksel Okuryazarlık Ölçeği (ÖÖ) Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin maddeleri bu kaynakta sağlanmamıştır. Maddelerin tamamına ve ölçekleme detaylarına F. Ahın'ın (2012) Boğaziçi Üniversitesi'nde sunulan "A study for development of statistical literacy scale for undergraduate students" başlıklı yüksek lisans tezinden ulaşılabilir.